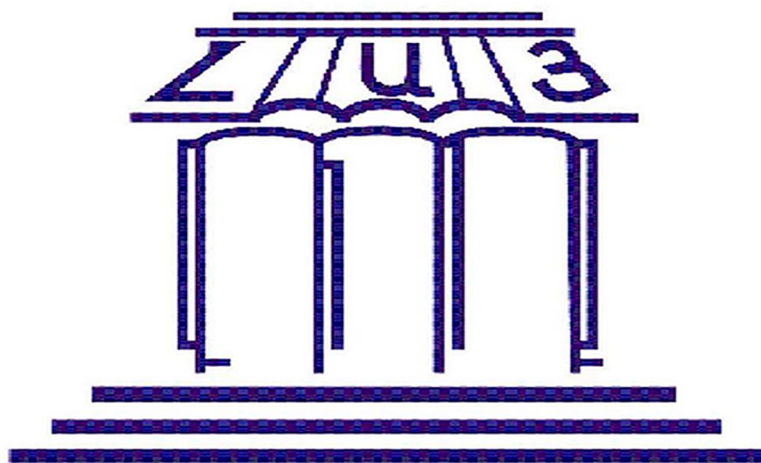

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

3786

491.99-8

2-25

1921

010

222002

№ 24

С 1926 г. 320

319

Армянский Букварь

Для детей и взрослых

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ИСТОРИКО-ЯЗЫКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ԱՅԲԻՆԱՐԱՆ

ՓՈԲՐԵՐԻ ԵՒ ՄԵԾԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Государственное издательство
Куб.-Черк. Обл. отделение

Պետական Հրատարակչություն
Կուր.-Չերկ. մահ. բաժանմունք

91.99-8
2-25

C1926cX320

№ 24

21286

491.99-8
2-25

Армянский Букварь

Для детей и взрослых

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

ՓՈԳՐԵՐԻ ԵՒ ՄԵԾԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Государственное издательство

Куб.-Черн. Обл. отделение

Պետական Հրատարակչություն

Կուր.-Չերն. նահ. բաժանմունքի

1

Ա

Սար Գար

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

50023-ահ

35304-66

1921 թ. 30 Մարտի
ԿՐԱՍՆՈՂԱՐ

Սար

Փաշ

աաա

աա

աաա

աաա

աաա

աաա

աաա

աաա

աաա

ՈՒ ու

ու կ

կ կ

կ

Տ տ

Տուն

Լ լ

Լուսին

Ու ու

Պատու

Սուր

Մուկ

կար կապ կամ կարաս կապար կատար
 տուր սուր ուրուր պուրակ
 աա մաա մամ ամուր ատամ

նամակ մատանի պատանի

Լուսին լու լուր ուլ ուլիկ

իբ կիբ Կիրակի ապակի պապի տատի կապիկ ստրուկ

Պապի, տուր մի նամակ

Արամ տար մի մատանի

Մի մատիտ տուր, Արամին պիտի տամ

Միրուն Լուսին

Ը ը

Դըկու

Ը ը

Արամ, իմ մատիտը տուր ընկերիս.

Լուսին, սիրուն Լուսին, տար

Իմ նամակը տուր Արամին

Ընկեր, ընտիր, նըման, ընկաւ, ժըկնիկ, պըստիկ,

Ո ո

Պոտ

Կոպիտ

Տոտիկ

Կոտիկ

Կոմպունա

Կոմպունիստ

Ե ե

Երկու

Երկար

Ելարան

Եկաւ

Ես ման եկա

Մանաս, արի մեր տուն

Սանամ, արի մի մատիտ տամ

Ես կոմպունիստ եմ

է

Տէր, սէր, մէր,

Ուր է իմ նամակը.

Արամ, եկ տուր իմ ուլիկը.

Ուր էիր երէկ իրիկուն.

Տանն էի, կիրակի էր.

Մէկ, մէկ էլ կանի երկու

Սիրում էի ընկեր Արամին

Նա սիրուն էր ու բարի

Տիրանը եկաւ տուն. մուկը մտաւ Տիրանի նստարանի տակ: Կատուն մտաւ տուն ու մուկը տարաւ. մուկըս, մուկըս, տուր իմ պըստիկ մուկըս. ասում էր Տիրանը ու լալիս էր:

Ձ

Ձուն, նուշ

Գ

Զ

Գանգ

Բզէգ

Գ Զ Բ Գ

Շուն Նուշ էշ Գոմէշ Պուպուշ Շամամ Անուշ
գանգ գարի գալուստ գարուն, գալուստ, գարուն
բզէգ եգ ժողէգ Զաւէն գարմանալի
գունտ Երկրագունտ

Բորիկ բամբակ, բանուր բերան բարի բանալի բորոտ
բոսոր բոկոտն բանակ կարմիր բանակ

ՆԱԻ նաւ

նաւ նաւակ կաւ սակաւ

բան—բանել—բանուոր.

Բանուր Գասպարր եկաւ տուն: Նա տեսաւ ընկեր Գալուստին
ու ասաւ նրան «Ես գործարանում լաւ բանեցի»:
Պատգամ—պատգամաւոր, մանգաւտ—մանգաւտաւ ւր.

Մեր գոմէշը եկաւ գոմ: Երկրագունդը շատ մեծ է: Սիրուն
գարուն, արի մեր տուն: Բզէգները բըզբըզում են: Զաւէնը
շատ գարմանալի աշակերտ է: Նուշ ես, անուշ ես, պուպուշ ես:

Մեր նաւակը եկաւ: Ես տեսայ իմ շատ սիրելի ընկեր
Սուրէնին, որը նստել էր նաւակում ու երգում էր:

Անուշ բարեկամ, սիրուն բարեկամ, ուր ես շտապում. ես էլ
եմ գալիս: Բարի գալուստ ընկեր Գալուստին:

Սիրուն գարուն, կարմիր գարուն
Ջուտ արի, մեզ բեր նոր օրեր սիրուն

Ճանճ

Ճանճ, ճենճ, ճիճու, ճրագ, ճահիճ, ճիրան,
ճշմարիտ
ճանճի ճենճը, ճիճուի ճուտը.

Խրճիթ

Աղուէս

Խրճիթ, խող, խոտ, խոտաճարակ, Խորէն, խուլ, խաւար

Թաթ, Թուխ, Թաս, Թառ, Թոռ, Թան.

Գինու Թաս

Թան—Թանապուր. Թամար

Աղուէս, մալ, դարիւր, ասեղ, Ղարաբաղ

Մանիւր, մանիւր, իմ ճախարակ:

Ես ուզում եմ աշխատել.

Թաղէոս, արի մտիր մեր խրճիթը, բեր մեր ուրազը.

Ես պէտք է գնամ աշխատելու:

Գարնանը շատ խոտ է բուսնում դաշտերում:

Խորէն, դու խնդ ես: Մեր տանը խաւար է. Լուսին, զուրս

արի ամպի տակէն: Տատիկ, ես գնում եմ խանութ:

Խմոր, Թթուխմոր

Նզրայր, տուր էգ ասնդները տանիմ տամ տառիկիս, կար անի:

Նա կարկատում է իմ գուլպաները: Ընկեր Խորէնը մեր տանը

դարիւր է: Ղարաբաղէն եկաւ մեզ լաւ լուր:

խ ճ Թ ղ

Սղոց

Աբլոր

Սղոց, ցորեն, ցուցակ, ցաքան, քարտէզ, քաղաք, Թանաք, աբլոր:

Ցուլակ, Սղոցը բեր, գնամ ցախ ողոցեմ: Սուրէն, ուսումնարանի

ցուցակները տար տուր. ուր են մեր ընկերները: Ես գրում եմ

ճերմակ Թղթի վրայ սև Թանաքով: Իմ Թանաքամանը շատ մեծ

է: Դու ուզում ես կարմիր Թանաք, արի, ես բեզ կը տամ:

Քարտէզը կախւած է պատից: Քարտէզի վրայ մենք տեսնում

ենք գետեր և սարեր: Ես պիտի գնամ մի ուրիշ քաղաք: Ցորեն

ու գարին—ամենայն բարին: Թանաքով գրի, մատիտով նկար:

Դ Ր Օ Շ

Դրօշ—դրօշակ. կարմիր դրօշակ

Օր, օրօր, կէսօր, արօտ, կարօտ, մօր.

Ծառ

Այծ

Կ Դ Օ Բ ա յ ծ ո

Ծառ, ծուռ, ծիծառ. այծ, ծայր, մայր, Զարմայր.

ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Նղբօրս գործարանը մեր տնից շատ մօտ է.

Այսօր եղբայրս մեզ տարաւ գործարանը ցոյց տալու.

Այնտեղ չատ լաւ էր: Բոլորն էլ աշխատում էին: Ես ուզում եմ
 աճեն օր գնալ գործարան: Եղբայրս այնտեղ կանգնած է մե-
 քենայի մօտ և գիրք է տպում: Շատ արագ կերպով ճերմակ
 թղթերը մտնում էին մեքենայի տակ և այնտեղից տպւած
 դուրս գալիս: Երեկոները եղբայրս շուտ է տուն գալիս:

Ծառը ծաղկեց, Ծիծառը երգեց
 Գաթունը եկաւ, կարօտս առայ
 Առաւօտեան շուտ արթնացայ
 Ծառ ու ծաղիկ սիրուն տեսայ

Խորհրդային Ռուսաստան.

Աշխատանքի բանակ

Կուսակցական կոմիտետ-- Կուսկոմ

ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼ

Բանւորների միջազգային միութիւնը կոչւում է Ինտերնա-
 ցիոնալ:

ԵՐՐՈՐԴ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼ

Պրօլետարներ բոլոր երկիրների, միացէք:

Ձի

Ձի, ձու, ձագ, ձաւար, ձուկ, ձմերուկ, խնձոր.

Ձ Ձ

Ձ Ձ

Ջաղաց

Չամիչ

Ջաղաց, ջուր, ջրկիր, ջորի, կամուրջ, ջան.

Չամիչ, չիր, չար, կաշաղակ, չեչոտ, չեչաքար, չաղ.

Առուն եկաւ, ջուր բերեց

Ջաղացի բարը դարձրեց

Ջուրը ելաւ, բարձրացաւ

Մեծ կամուրջը տապալեց:

«Եղբայր արձագանք» — մուրճն ասաց մի օր.

«Քո ձայնն ինչո՞ւ է իմից զօրաւոր»:

Մեղուն տըզտըզաց. տըզտըզացին ձագերը. արջը չքաշեց իր
 բրդոտ թաթերը. ողջ բունը բանդեց, ձագերը ջարդեց, խարխալը

հանեց, ծամեց ծամծմեց:

Քաշիր, եզը, ուսիդ մատաղ,

ձիպալին արա, քշիր, հօտաղ

Աղուէսի դունչը խաղողին չհասաւ, ասաց. «խակ է»:
Այ կացին, ինչ քաջ ես: Թէ որ քաջ եմ, ինչու է դարբինն
ինձ ծեծում:

Ցորեն գարի գերանդիով քաղեցին, խուրձ կապեցին բարդ
բարդեցին դաշտումը:

Սյուր առաւօտեան մենք ընկերներով ձի նստանք ու դուրս
հկանք գրօսանքի: Ինչքան խելօք կենդանի է ձին: Սիրում եմ
ես նրա աչքերը: Ձին գօրեղ բեռնակիր է. նա օգնում է
գիւղացուն երկրագործութեան մէջ:

Մայրիկ ինչո՞ւ չես քնում: Սպասում եմ մեծ եղբօրդ, դաւակս:
Նա ո՞րտեղից պիտի գայ, մայրիկ. աշխատանքից, որդիս:

Ծով

Ծով, վառ, վառել, վառարան

Ղազարը վառեց մեր տան ճրագը
Գարնանը գետերը վարարում են.

Այ իմ Արագ, ջուրդ վարար
Սիրուն եարիս եարաբ տեսմը.

Պարտէզում վարդ է բացուել, կըսպասէ սոխակին:
Վարել, թիավարել, կառավարել, ձիավարել:
Գիւղացին գութանով վարում է երկիրը:

Վառարանի մօտ նստած դու մտածում ես. երբ պէտք է
գայ գարունը, սիրուն ու տաք գարունը: Ինչքան ուզում եմ,
որ ձմեռը շուտ անցնի:

Ճերմակ ձիւնը պատել է երկիրը. քամին վըզզում է ու
մարդու թոքերի մէջ մտնում: Յուրտ է, ցուրտ է, գնանք վա-
ռարանի մօտ տաքանանք:

Ընկերութեան մէջ խարդախութիւնից վատ բան չկայ:

Ոյ—լոյս

Յ—յարմար

Լոյս, յոյս, բոյս, անտարակոյս, ծխնելոյս, յոյն, բոյն, թոյն:
—Յատուկ, յիմար, յարմար, յետոյ, յիշատակ:

Անտարակոյս, ընկիր, դու քո աշխատանքը արդէն վերջաց-
րել ես, դրա համար ես տուն գնում: Բոյսերը շատ օգտա-
կար են մարդկանց: --Թունաւոր սիրտը թունաւոր սրից աւե-
լի վատ է:

Թոյն—Թունաւոր
Բոյս—բուսական
Յոյն—Յունաստան

Ժամացոյց

Ժամ, ժամանակ, ժամուր, ժամագործ, բաժին, բուրժուա,
պրոլետար:

Հ

Հաւ

Հաւ, հաւան, հազար, համար, համրանք, հիւանդ, հինգ, հա-
շիւ,

Լեհ—Լեհաստան
Յոյն—Յունաստան
Հայ—Հայաստան
Խորհրդային—Հայաստան

Ընկերներս հիմա կըգան զպրոցից: Ժամը երկուսին պա-

րապժուէնքները վերջանում են: «Վարդան, ժամացոյց ունե՞ս»: «Այո, իմ ժամացոյցը ժամագործի մօտ է»: Ժամացոյցը ցոյց է տալիս օրւայ ժամերը: Երբ կը լինի մեր վերջը, ոչ ոք չգիտէ ժամն ու ժամանակը:

Ընկեր Կարապետ, դու ստացար բո բաժինը: Գնա՛, հել Թի կանգնիր, որ հաց ստանաս: Ամեն մարդ պիտի աշխատի, որ իրաւունք ունենայ հաց ուտելու: Չաշխատողը չի ուտի: Հերթը ինձ կըտամ, Բարսեղ: Ո՛չ, ես վաղուց կանգնած եմ ու յոգնեմ եմ. բացի դրանից ժամանակ չունիմ: Ինքդ քեզ համար նոր հերթ ճարիր»:

Կարմիր բանակը յաղթում է իւր բոլոր թշնամիներին: Նա յաղթական առաջ է շարժւում: Մեզ այժմ ոչ ոք չի հրամա-
յում. այժմ մենք ինք մեր տէրը:

Լենինն ու Տրոցկին յաւիտեան կը մնան պատմութեան մէջ:

Մենք մի նոր կեանքի ուղին ենք հարթում.

Դժլար, տատասկոտ քարոտ մի ուղի.

Է՛յ, բանուր եղբայր, արթուն կաց, արթուն
Վտանգը մեծ է, մարտը կատաղի:

Անցորդը կանգնեց դարբնոցի դիմաց, դարձաւ զարմանքով

երկաթին ասաց. Ինչքան սիրուն ես, դու փայլուն երկաթ, աշխատանքի մէջ, դաշտ ու լեռները հերկում ես անդուլ, գործարաններին նոր կեանք պարգևում ու հիացմունքով մեր սիրտը լցնում: Ըողա, շողշողա, դու անդուլ երկաթ, տուր մեզ բախտաւոր մի նոր ապագայ:

Փուլք

Փակ, փակել, փականք,
Փոր, փորել, փորփրրել.
Փոս, փող, փիլիսոփայ,
Փետուր— անփետուր

Ուրիշին փոս փորողը ինքը մէջը կընկնի:

Արտաշէս, գիտե՞ս Հայկը երկաթագործի մօտ է աշխատում. առաւօտից մինչև երեկոյ հնոցի մօտ կանգնած փուլքն է փչում: Ոչ փողոց դուրս գալիս, ոչ էլ տուն է գնում: Լայն փափախը գլխին, փչում է հա փչում: Մեծ փափագ ունի իւր աշխատանքը:

տանքը փոխելու, բայց վարպետը թոյլ չի տալիս):

Փուշն արդէն յոյսը հատած
Ճանկ ու ատամ սուր պատրաստած,
Սողքովն ով որ անց է կենում
Քաշում է փեշն ու հարցնում
Թէ չե՞ն տեսել մէկն ու մէկին
էն լիբբ ճային կամ չղջիկին:

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

Օֆ, էֆ, ուֆ, ֆուռտ, ֆէս, ֆալ, ֆուրգոն, ֆայթոն,
ֆուֆայկա

Փուրգունով ապրանք են տեղափոխում
Փայտոնով մարդիկ են ման գալիս:

Չորս եղբայր են. չորսն էլ ջոկ ջոկ ունեն հասակ.
 Պարզեններն են հազար տեսակ
 Փոքր եղբայրն է տատանի, բողբոջ տերև սաղարթ ունի.
 Երկրորդ եղբայրն երիտասարդ
 Տալիս է մեզ անձրև առատ.
 Երրորդ եղբայրն է չափահաս
 Մրգերով լի ունի մի Թառ.
 Չորրորդ եղբայրն է ծերունի
 Սուրբ ու խաւար շալկած ունի.

Առաջին, երկրորդ, երրորդ, չորրորդ.
 Գարուն, ամառ, աշուն, ձմեռ:

Ռուսաստանը Ֆետերատիւ հանրապետութիւն է:
 Ֆաբրիկային հայերէն ասում են գործարան
 Ֆլադը հայերէն նշանակում է դրօշակ.
 Բանւորների եւ գիւղացիների տեսակէտը կոմսունիստա-
 կան է:
 Կարլ Մարքսը եւ Փրեդրիխ Էնգելսը հիմք դրին գիտական
 սոցիալիզմին

ԻՒՂ.—Իւղ
 Իւղ, գիւղ, արիւն,

Ազատութիւն, եղբայրութիւն, հաւասարութիւն, ընտրութիւն
 Խորհուրդների ընտրութիւն, խորհրդային իրաւակարգ
 Խորհրդային հասարակարգ
 Կուսակցութիւն—կուսակցական:

Ուսումը լոյս է: Տգիտութիւնը անյոյս խաւար է.
 Աթէնքը յոյների մայրաքաղաքն է: Ծիծեռնակը իւր սոյնը շի-
 նում է բարձր տեղերում: Անտարակոյս, այսօր մեզ մօտ կը
 հաւաքեն ընկերները: Այ մարդ, ինչու ես յոյսդ կորցրել:
 Մեր վառարանի ծխնելոյզի բերանը մեծ է:

Դհւ որ գիւղից ես, Արշակ: Յրտից արիւնս երակներիս մէջ
 սառել է: Ազատութիւն ձեռք բերելու համար պիտի դեռ շատ
 արիւն թափւի: Ընկեր, մի խնայիր քո կարմիր արիւնը մարդ-
 կութեան բախտաւոր ապագայի համար:

Սոցիալիզմի թագաւորութիւնը իւր հետ բերում է իսկական
 ազատութիւն, եղբայրութիւն, հաւասարութիւն:

Գիւղացին իւր պարտէզից շահ չունեցաւ այն տարին. գի-
 տէք ինչո՞ւ, բարի էջը չիմանալով գործի լաւն ու գէշը, թըռ-
 չունների ետեւից վազվզելով անդադար, կոխոտել էր պարտէզի
 ամեն բանը իշարար:

Որեւէ լեզուի մէջ տառերի սովորական շարքը կոչւում է
 այբուբեն: Հայոց լեզուի այբուբենն ունի 38 տառ.

Աա Բբ Գգ Դդ Եե Զզ Էէ Ըը Թթ Ժժ Իի Լլ Խխ Ծծ Կկ
Հհ Զճ Դդ Զճ Մմ Յյ Նն Ըը Ոո Զզ Պպ Զջ Ռռ Սս Վվ Տտ
Րր Յյ Էլ Փփ Քք Օօ Ֆֆ:

Այս տառերից զատ կայ նաեւ և նշանագիրը, որ կազմուած է Ե և Լ տառերի միութիւնից:

Բացի տառերից կան և հետեւեալ նշանները, որոնք առանձին գործունէութիւն ունին:

Վերջակէտ—: միջակէտ—: ստորակէտ—, բուծ—՝ շնշտ—
հարցական—՝ բացականչական նշան—՝ չակերտ բացւող—«
չակերտ փակւող—» չակերտներ—« » գիծ—

Մեծ տառերով գրուած են. վերնագրերը, գրւածքի, տողա-
գլուխների ու ոտանաւորի առգերի սկզբի բառերը ինչպէս և
վերջակէտից յետոյեկող առաջին բառերը:

Մէկ	1	Քսանեիննը	29		
Երկու	2	Երեսուն	30		
Երեք	3	Քառասուն	40	Առաջին	I
Չորս	4	Յիսուն	50	Երկրորդ	II
Հինգ	5	Վաթսուն	60	Երրորդ	III
Վեց	6	Եօթանասուն	70	Չորրորդ	IV
Եօթ	7	Ութսուն	80	Հինգերորդ	V

Ութ	8	Իննսուն	90	Վեցերորդ	VI
Իննը	9	Հարիւր	100	Եօթերորդ	VII
Չերօ	0	Հազար	1000	Ութերորդ	VIII
Տաս	10	Տասհազար	10,000	Իններորդ	IX
Տասնամէկ	11	Հարիւրհազար	100000	Տասներորդ	X
Տասնեիննը	19	Միլիոն	1,000,000		
Քսան	20				

Քսանամէկ 21

Մէկ, Երկու, Տասներկու

Աթէնքը յոյների մայրաքաղաքն է: Ծիծեռնակը իւր բոյնը
շինում է բարձր տեղերում: Անտարակոյս, այսօր մեզ մօտ կը
հաւաքուեն ընկերները: Այ՛ մարդ, ինչու ես յոյսդ կորցրել:
Մեր վառարանի ծխնելոյզի բերանը մեծ է:

Դու հր գիւղից ես, Արշակ: Տրտից արիւնս երակներիս մէջ
սառել է: Ազատութիւն ձեռք բերելու համար պիտի դեռ շատ
արիւն թափւի: Ընկեր, մի խնայիր քո կարմիր արիւնը մարդ-
կութեան բախտաւոր ապագայի համար:

Սոցիալիզմի թագաւորութիւնը իւր հետ բերում է իսկա-
կան ազատութիւն, եղբայրութիւն, հաւասարութիւն:

Գիւղացին իւր պարտէզից շահ չունեցաւ այն տարին. գի-
տէք ինչո՞ւ. բարի էլը չիմանալով գործի լաւն ու գէշը, թշու-

չունենորի ետեից վազվզելով անդադար, կոխոտել էր պարտէզի
ամեն բանը իշաբար:

ՆԻԹԵՐ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԻ ԸՆԹԵՐՅԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԼՈՒՍԱՅԱԼ

Լուսացաւ

Լուսացաւ

Լուսն է բարին

Ծիտն է ծառին,

Հաւն է թառին:

Աշխատաւոր, վեր կաց բանի.

Ծոյլ տղայի քունը տանի:

ՄԵՂՐ ՈՒ ՉԱՄԻՉ

Մեղրի համը՝ մատիկ մատիկ

Չամչի համը հատիկ հատիկ,

Համը տեսան, համը տեսան

Ամանի տակը տեսան:

ՊԱՐՈՆ ԳԼԽԱՐԿԸ

— Ես էլ արդէն պարոն եմ, ասաւ Դարեգինը: Դրաւ Գաս.

պար պապիկի լայն գլխարկը ու գնաց դուրս:

Դէմը ելաւ Գասպար պապիկը եւ ասաց.— Պարոն գլխարկ,
պարոն գլխարկ, էդ ուր ես տանում իմ պստիկին:

ՆՈՊԱՍՏՍԿԻ ՔԱՅԻՆ

Մեր տան առաջ պարտէզ կայ,

Պարտէզի մէջ մի ծառ կայ,

Ծառի վրայ մի բուն կայ,

Բընի մէջ մի ձու կայ,

Ձրւի մէջը նապաստակ,

Փախի թէ չէ քացի կը տայ:

Առած.— Աստուած ազատի նապաստակի բացուց:

ՇՈՒՆԸ

Հաֆ—հաֆ, հաֆ—հաֆ

Ահա այսպէս

Հաչում եմ ես.

Հաֆ—հաֆ, հաֆ—հաֆ

Ու տունն այսպէս

Պահում եմ ես:

Թէ գայ մեզ մօտ

Մի հին ծանօթ,

Մօտն եմ վազում

Պոչըս շարժում:

Բայց թէ մի գող

Չար կամեցող

Ուզի թաքուն

Մտնի մեր տուն

Հաֆ—հաֆ, հաֆ—հաֆ,

Ահա այսպէս

Հաշուած եմ ես,

Հաֆ--հաֆ, հաֆ—հաֆ

Ու տունն այսպէս

Պահուած եմ ես:

1) Միայն տունն է պահուած շունը:

2) Ուրիշ էլ ինչ օգուտ է տալիս շունը.

3) Ըսենք ինչո՞ւ են շղթայով կապուած:

ՌՈՒԲԵՆԻ ԱՌԱՒՕՏԸ

— Ո՞ւր են գուլպաներս, ո՞վ է տարել շապիկս. ո՞ւր են դրել գօտիս:

Այսպէս էր ասում Ռուբէնը ամեն առաւօտ, անկողնուց ելնելուն պէս: Ոտաբորիկ վազվզում էր դէս ու դէն, մինչև որ բոլոր կորուստը գտնէր:

Ոտնամանների մէկը սեղանի տակն էր, մէկէլը սնտուկի ետեւը, իսկ գուլպաները ո՞վ գիտէ ուր:

Ուշ է. ընկերները վաղուց դպրոցումն են, իսկ Ռուբէնը նոր է իր սանրը որոնում, որ ժաղերը սանրի:

ԱՂՋԻԿՆ ՈՒ ԿՈՒԺԸ

Մանուշը ժիր աղջիկ էր: Առաւօտը վաղ ահագին կուժն ու-

սեց ու գետակն իջաւ, որ ջուր բերի:

Կուժը լցրեց: Ուզեց շալակի, ուժը չպատեց, տեղիցը շարժի:

Գժի մօտ կանգնել էր ու լաց էր լինում, Այն ժամանակ մի պառաւ կին մօտեցաւ ու ասաւ.

— Այ որդի, ինչո՞ւ ես լաց լինում, կէսը դատարկի, ուժդ կը պատի:

ՄԵՂՈՒ

Ահա ծագեց արեգակը,

Ահա ծաղկեց մանուշակը.

Մեղուն թողեց իւր փեթակը

Տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թռաւ ծաղիկներին,

Մեղըը բերաւ փոքրիկներին,

Կըճ ու խայթոցն էլ չարերին

Կըսկըծալով կըսկըծալով:

ԼԱՄՊՈՆ ՈՒ ԱՐԵԻԸ

Փորրիկ լամպը նոր էին վառել ու դրել լուսամուտի առջև:

Քիչ մտիկ արաւ, տեսաւ որ հեռուում սարերի ետեւը ա-

ըկը մայր է մտնում:

Նայեց, նայեց ու ասաւ.

— Քեռի, ոչինչ, վատ չես, սիրուն բան ես. բաւական կը-
լուսաւորես, բայց ի հարկէ իմ քայլիս չես հասնի:

Քամին այս որ լսեց, ծիծաղը պրծաւ.

Փոհհ, արաւ, ու լամպը հանգաւ:

ԿԱՏՈՒ

Կատուն եկաւ փսիկ-փսիկ,
Հազար նազով ինչպէս հաքսիկ.
Դունչը սրբեց թաթիկներով
Մազը սանդրեց չանչիկներով:
Կատո՛ւ, կատո՛ւ, է՛ր ես տրտում
Թէ՛ մկներն են այսօր արթուն:

ԱՆԵՐԵՍ ՃԱՆՃԸ

Տաճատը ճաշում էր:

Տը՛ղգ. մի ճանճ եկաւ, նստեց քթին:

Տաճատը թևով քշեց:

Տը՛ղգ. ճարպիկ ճանճը նորից եկաւ եւ նստեց ճակատին:

Տաճատը նորից քշեց:

Տը՛ղգ. աներես ճանճը թռաւ, թռաւ, իջաւ ուղիղ Տաճա-
տի ափսէի ափին, կնճիթը երկարացրեց ու սկսաւ անուշ անել
նրա ճաշը:

— Քը՛շ, աներես ճանճ, ճաշ չեմ տայ քեզ, ճչաց Տաճա-
տը ու պատառաքաղը զայրացած այնպէս ամուր խփեց, որ
ափսէն փշուր փշուր եղաւ:

ԳԱՐՆԱՆ ԱՄԻՍՆԵՐ

Մարտը տալիս է ձնծաղիկ
Ապրիլը կապոյտ մանուշակ
Մայիսին բացւում է վարդը,
Սոխակը երգում է անուշակ:

ԸՆԹԵՐՑԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Աշխատանք, աշխատել, աշխատաւոր, աշխատանոց.

Բան, բանել, բանաժք, բանւոր.

Գործ, գործել, գործաժք, գործաւոր, գործարան.

Ձէն, շինել, շինաժք, շինարար, շինարարութիւն.

Արհեստ, արհեստանոց, արհեստաւոր.

Կօշիկ, կարել, կօշիկ կարող, կօշկակար.

Հաց թխել, հաց թխող, հացթուխ.

Ջուր կրել, ջուր կրող, ջրկիր.

Երկրագործ, հողագործ, գինեգործ, ատաղձագործ կաշե-
գործ, թիթեղագործ.

Բուրդ մանել, բրդեայ մանաժք, բրդի արդիւնագործու-
թիւն.

Բամբակ, բամբակեայ կտոր, բամբակի մշակութիւն, բամ-
բակի արդիւնաբերութիւն.

Ծխել, ծխախոտ, ծխախոտի գործարան.

Ռուսաստանը սոցիալիստական ֆեդերատիւ Խորհրդային
հանրապետութիւն է:

Ռուսաստանի խորհրդային պետութիւնը կառավարւում է
բանւորների և գիւղացիների խորհուրդներով:

Բանւորա -- գիւղացիական Խորհրդային պետութեան մէջ
թագաւորողը աշխատանքն է:

Ով չի աշխատում, նա չունի իրաւունք:

Ռուսաստանի բանւորա -- գիւղացիական Խորհրդային իշխա-
նութեան ղեկավար կուսակցութիւնը կոչւում է կոմմունիս-
տական կուսակցութիւն:

Կոմմունիստական կուսակցութիւնը նպատակ ունի վերջնա-
կանապէս խորտակել կապիտալիզմը և իրականացնել կոմմու-
նիզմը.

Սոցիալիստական պետութեան մէջ չկան տարբեր դասա-
կարգեր, չկան կապիտալիստներ, գործաքանատէրեր, շահագոր-
ծողներ: Գործարարն զատկանում է բանւորական պետութեան:

Ռուսական Խորհրդային հանրապետութիւնը ամուր է ու
հաստատուն բանւորի և գիւղացու խոր գիտակցութեամբ:

Խորհրդային Ռուսաստանի առաջամարտիկ գունդը Կարմիր
բանակն է, որ կռում, կռիւմ է Համաշխարհային Սոցիալիզմի
չէնքը:

Ես բանւոր եմ: Աշխատում եմ գործարանում: Գործարա-
նի մէջ աշխատանքը եռում է: Այնտեղ է մեր լաւագոյն կեանք.

քի հիմքը դրուում: Բոլոր բանւորներս սիրում ենք գործարանը, որովհետեւ այնտեղ չկայ առաջւայ աղան, կապիտալիստ գործարանատէրը: Այժմ գործարանի տէրը մենք ենք, բանւորներս: Մենք ունենք մեր բանւորական խորհուրդը, որի մէջ բոլոր բանւորներս ձայն ունենք: Մեզ շահագործող չկայ այլևս. գործարանը մերն է և մենք գործարանինը:

ՅԱՂԹԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԻՍՏԻՆ ՌՈՒՍՍՏԱՆԵՐ

Ռուսական յեղափոխութիւնը սկիզբն է համաշխարհային սոցիալիստական յեղափոխութեան:

Ռուսական բանւորա-գիւղացիական յեղափոխութիւնը ըսկաւում է 1917 թուին նոյեմբեր ամսին, հին տոմարով հոկտեմբերի 25-ին: Հէնց այդ ժամանակ էլ հիմնւում է Ռուսաստանի Խորհրդային Սոցիալիստական Ֆետերատիւ պետութիւնը: Աշխարհի մէջ նա առաջին սոցիալիստական պետութիւնն է, որ չտեսնւած արագութեամբ զարգանում է:

1918 թուին աշնանը Խորհրդային Ռուսաստանը սահմանափակւում էր միմիայն Մոսկւայի շրջանով, քսան հազար վերստ երկաթուղագծով և վաթսուն միլիոն բնակչով: Մէկ տարի յետոյ 1919 թուին աշնանը Խորհրդային Ռուսաստանն արդէն մեծացել, ընդարձակւել էր. նրա մէջ մտնում էին

Վոլգայի նահանգները, Ուրալը, Ուկրայինան: Իսկ 1920 թուի աշնանը ռուսական խորհրդային հանրապետութիւնը արդէն մի վիթխարի պետութիւն է: Նա բռնում է ամբողջ Շւերոպական Ռուսաստանը, Սիբիրը, Թուրքեստանը, Կովկասը Բելո-ռուսիան, Կրիմը. նա արդէն ընդգրկում է ամբողջ Երկրագնդի մի տասներորդ մասը:

Այդ տարածական ընդարձակութեան հետ միասին Խորհրդային Ռուսաստանի բարոյական նշանակութիւնն ու արժէքն էս այս երեք տարւայ ընթացքում խիստ մեծացել է: Սկզբում բոլորը ենթադրում էին, որ վաղը, միւս օրը Խորհրդային իշխանութիւնը խորտակւելու վրայ է. բայց այսօր երեք տարւայ գերբնական լարումից և գերմարդկային ճիգերից յետոյ Խորհրդային իշխանութիւնը աւելի հաստատուն հիմքերի վրայ է, քան բուրժուական պետութիւններից շատերը: Այսօր կապիտալիստական աշխարհն այլևս չի արհամարհում Խորհրդային Ռուսաստանը, այսօր նա կամ ատում է, կռւում է նրա դէմ, և կամ նրա ճարեկամութիւնը որոնում, նրա հետ խաղաղ ապրելու ցանկութիւն առաջ բերում:

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆԱԿԸ

Խորհրդային Ռուսաստանը կապիտալիստական պետութիւնների աչքի փուշն է: Նրա դէմ գինուած են համարեա բոլոր երկիրների բուրժուական կազմակերպութիւնները: Բայց նրա ամենավտանգաւոր և զօրեղ թշնամին ներքին, ռուսական թըշնամին է եղել, բուն ռուսական հակա-յեղափոխութիւնը: Ներուպական բուրժուազիայից օժանդակութիւն և քաջալերութիւն ստանալով ռուսական հակա-յեղափոխութիւնը այս աւելի քան երեք տարի է զէնքը ձեռքին կուռում է Խորհրդային Ռուսաստանի դէմ: Գոլշակը, Իւդենիչը, Դենիկինը, Վրանգէլը—դրանք բոլորը իրանց բանակներով ռուսական հակայեղափոխականներ են եղել ու հին ռեժիմի կողմնակիցներ: Դրանց ցանկութիւնն է եղել խորտակել Խորհրդային Իշխանութիւնը և վերականգնել կապիտալի տիրապետութիւնը, դրա հետ միասին վերականգնել բանւորի, գիւղացու շահագործումը, ստրկացումը:

Բայց խորհրդային Ռուսաստանը միմիայն խօսքով և պրոպագանդայով չէ կուռում հակա-յեղափոխութեան դէմ: Նա ունի յեղափոխական բանւորներից և գիւղացիներից բաղկացած մի Կարմիր Բանակ, որի նմանը իւր գինւորական կարգապահութեամբ և յեղափոխական թափովը շատ քիչ կայ համաշ-

խարհային պատմութեան մէջ: Կարմիր Բանակը անանուն հերոսների, անձնագոր ըաջների մի բանակ է, որի գերմարդկային ճիգերի արդիւնքով այսօր խորհրդային Իշխանութեան Կարմիր Դրօշակը ծածանւում է Հիւսիսային Սառուցեալ Ովկեանոսից մինչև Գոլկասեան բարձունքները և Ուկրայինի հարթավայրերից մինչև Սիբիրի ու Թուրքեստանի տափաստանները:

Կարմիր Բանակը—դա խորհրդային Ռուսաստանի մուրճն է. այդ մուրճն է, որ կուռւմ, կոփում է կոմմունիզմի հոյակապ շէնքը: Կարմիր Բանակը այն սուրն է, որ յաղթական կերպով իջնում է բոլոր հակա-յեղափոխական շարժումների, բոլոր բուրժուական արշաւանքների գլխին: Նա սոցիալիստական նոր ծագող պետութեան ձեռքին մի խարազան է, որ անխնայ ջախջախում է նրանց, ովքեր յանդգնում են զէնք բարձրացնել բանւորների և գիւղացիների պրոլետարական Իշխանութեան դէմ, ինչ լոգունգի տակ էլ որ նրանք հանդէս գալու լինեն:

ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այժմ խորհրդային Ռուսաստանի սահմաններում տիրում է աղքատութիւն, քաղց, սով, ցուրտ հիւանդութիւններ: Կեանքը անյարմար է ու անհաճոյ, մարդիկ վատ են ապրում ու տանջ-

ւում են: Եւ դա հասկանալի է:

Կապիտալիզմի դարաւոր տիրապետութիւնն ու իմպերիալիզմի երկարամեայ պատերազմը, այլև բաղադրացիական կռիւները բար ու բանդ արին Ռուսաստանը: Քայքայեցաւ տնտեսութիւնը, կանգ առաւ երկրի արդիւնաբերական աշխատանքը, խանգարեցան հաղորդակցութեան միջոցները, դադարեց ապրանքների տեղափոխութիւնը, դադարեց օտար ապրանքների ներմուծումը՝ ընդհատեց մեր երկրի ձեռքբերումն ու մըշակումը. և այդ բոլորի հետեանքն այն եղաւ, որ այսօր մեր երկիրը սովի, ցրտի և խաւարի երկիր է դարձել:

Եւ ահա այդպիսի դժոխային պայմանների սէջ Ռուսաստանի բանւորն ու գիւղացին բարձրացրել են Սոցիալիզմի նուիրական դրօշակը: Այդ դրօշակի վրայ գրւած է ազատութիւն ամեն տեսակ կապանքներից, լոյս և արև: Ռուսական բանւորն ու գիւղացին իւր զինւած հակա-յեղափոխական հակառակորդին հիւսիսում և հարաւում, արևելքում և տրեմումքում ջարդելուց յետոյ այսօր նոր թափով սկսում է սոցիալիստական պետութեան ցանկալի շէնքը կառուցանել: Այդ շէնքը կը լինի լուսաւոր, պայծառ և յարմար: Սոցիալիստական պետութեան մէջ չի լինի ոչ սով, ոչ ցուրտ, ոչ տգէտ, ոչ անգրագէտ: Կեանքը կը լինի այնտեղ յարմար և հաճելի: Կեան-

քի մէջ միակ թագաւորող սկզբունքը աշխատանքը կը լինի, հաւասար, նպատակայարմար և հաճելի աշխատանքը:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԹՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

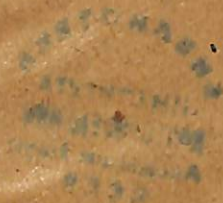
Ռուսական Սոցիալիստական Ֆեդերատիւ Խորհրդալին հանրապետութիւնը կառավարւում է բանւորների և գիւղացիների խորհուրդներով: Խորհրդային Հանրապետութեան գլխաւոր մարմինը բանւորների և գիւղացիների Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտէն է, որ հաւաքւում է Մոսկւայի Կրեմլում և որի նախագահը Կալինինն է:

Կատարողական-վարչական ամբողջ իշխանութիւնը կենտրոնանում է Ժողովրդական Կոմիտսարների Խորհրդում, որին նախագահը Լենինն է: Զինւորական և ծովային բոլոր ուժերի կոմիսարը Տրոյեկինն է: Արտաքին յարաբերութիւնների կոմիսարը Զիչերինն է, իսկ Ժողովրդական լուսաւորութեան կոմիսարը Լոււաչարսկինն է:

Բացի այդ կենտրոնական մարմիններից Խորհրդային Իշխանութեան բոլոր մանր ու խոշոր կենտրոններում կան բանւորների, գիւղացիների և աշխատաւորների բազմաթիւ ընտրական մարմիններ, կոմիտէներ, յանձնաժողովներ, որոնք իրենց տեղական գործերում աշխատում են բոլորովին անկախ՝ ղեկավար-

44-111-111

Уч. 54

Уч. 7

О. 2

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОКОВЕДЕНИЯ
Академии Наук
СССР

2013

3786

«Ազգային գրադարան»

NL0062017

